NAALAKKERSUISUT

GOVERNMENT OF GREENLAND

Kalaallit Nunaanni aalisakkanut assigiinngitsunut aqutsinissamik pilersaarutinut najoqqutassat

Tunngaviliunneqartunut, periutsinut imarisassaanullu ikinnerpaaffissanut tunngavissat

AALISARNERMUT, PINIARNERMUT NUNALERINERMULLU NAALAKKERSUISOQARFIK

JUNI 2020

Imarisai

1. Aallaqqaasiut 3
1.1 Aqutsinissamik pilersaarutini siunertarineqartut 3
1.2 Najoqqutassatigut siunertarineqartoq 3
2. Aqutsinissamik pilersaarutit suliarinissaannut kukkunersiornissaannullu periuserineqartoq 4
2.1 Aqutsinissamik pilersaarutinik suliaqartarneq 4
2.2 Aqutsinissamik pilersaarutip kukkunersiornera 5
3. Aalisarnermut aqutsinissamik pilersaarummi minnerpaamik imaritinneqartussat 6
3.1 Siunertaq periusissarlu 7
3.2 Atuuffiup sivisussusaa aamma Kukkunersiuisarnermut aalajangersakkat 7
3.3 Inatsiseqartitsineq aamma Aqutsinissamut akisussaaneq 8
3.4 Aalisarnermut avatangiisinullu tunngatillugu aalisakkamut aalajangersimasumut ilitsersuineq 8
3.5 Siunnersuineq aamma aalisarnermi aqutsinissamut tunngavigineqartut 8
3.5.1 Ilisimatuussutsikkut siunnersuisarneq 8
3.5.2 TAC-nik pisassiissutinillu aalajangersaaneq 9
3.5.3 Naleqqussaanermi atortut 9
3.5.4 Output regulering: pisassiissutit annertussusaat 9
3.5.5 Input regulering: Aalisarnermi pisinnaasat ullullu aalisarfissat 9
3.5.6 Imartanik aqutsineq 9
3.5.7 Atatitsiniarluni teknikikkut iliuutsit 10
3.5.8 Saniatigut pisanik aqqutsineq 10
3.6 Nalunaaruteqarneq nakkutilliinerlu 10
3.6.1 Nalunaaruteqarneq 10
3.6.2 Monitoring, Control, and Surveillance MCS) 10
4. Innersuussutit ilanngussallu attuumassutillit aqutsinissamik pilersaarummik tapersersuisut 10

1. Aallaqqaasiut

1.1 Aqutsinissamik pilersaarutini siunertarineqartut

Aalisarnerit pingaarutillit aqutsinissamut pilersaarutit qajannaatsut tapersersortigalugit aqunneqarnissaat pillugit periuserineqartoq nunanit tamalaanit ukiuni kingulliunerusuni neriuuteqarfigineqalersimavoq, taakkunanilu naalakkersuinikkut anguniakkat qanoq ilillugit naammassilluarneqarsinnaanerat pillugit qulaajaaffigineqarsinnaanersut eqqartorneqarpoq, matumani aningaasaqarnikkut, inuttut uumassuseqarnikkullu pissutsit eqqarsaatigalugit. Taamatut ineriartortoqarnera Kalaallit Nunaanni aamma takuneqarsinnaalersimavoq, tassani aalisartut, inuussutissarsiortut naalakkersuinermillu suliallit aamma Aalisarnermut, Piniarnermut Nunalerinermullu Naalakkersuisoqarfik ataatsimoorlutik aalisarnernut pingaarutilinnut tamanut aqutsinissamik pilersaarutinik suliaqarnissamik anguniagaqarmata.

Pisuussutip siunissami, siumut takuneqarsinnaasumik qajannaatsumillu aqunneqarnissaanut tapersersuisumik aqutsisunut atortussatsialattut atorneqarsinnaanissaa aqutsinissamik pilersaarummi pingaarnertut anguniagaavoq. Aqutsinissamik pilersaarut sunniuteqarluartoq taamaalilluni qanoq iliorluni aalisarnermi aalisagaqassutsimullu tunngatillugu pisunut assigiinngitsunut ajornartorsiutinullu qisuariartarnissaq pillugu najoqqutassanik pilersitsiffiusinnaassaaq. Aqutsinermi paasinarnerusoqalernissaata siumullu oqaatiginnittoqarsinnaanissaata iluaqusernerisa saniatigut aqutsinissamik pilersaarutit atorneqarnerat aqutsinissanut aalajangiinerni assigiinngitsuni ataatsimut paasinninnissaq qulakkeerneqassaaq, pingaartumik tamakku inuussutissarsiortut aqutsisullu suleqatigiillutik ineriartortinneqarsimappata aamma ilisimatuussutsikkut ilisimasat inuussutissarsiortullu ilisimalersimasaat misilittagaallu ilaatinneqalersimappata.

Aqutsinissamik pilersaarutit tamarmik Naalakkersuisunit akuersissutigineqarsimassapput aamma Naalakkersuisut gl. aqqutigalugu tamanut saqqummiunneqarsimassallutik.

1.2 Najoqqutassatigut siunertarineqartoq

Allagaammi uani Kalaallit Nunaanni aalisakkanut qalerualinnullu assigiinngitsunut aqutsinissamik pilersaaruteqarnermi najoqqutassanik aalajangersaasoqarnissaa siunertaavoq. Najoqqutassat tamakku *FAO Technical Guidelines for Responsible Fisheries*, *A Fishery Managers Guidebook*, siusinnerusukkut aqutsinissamik pilersaarutinik aamma aqutsisoqarfimmiit soqutigisaqartuniillu misilittakkat aallaaveqarput.

Najoqqutassat Aalisarnermut, Piniarnermut Nunalerinermullu Naalakkersuisoqarfiup, Pinngortitaleriffiup, Kalaallit Nunaanni Aalisarsinnaanermut Akuersissutinik Aqutsisoqarfiup aamma Aalisarnermut Siunnersuisoqatigiit suleqatigiinnerisigut suliarineqarput, taakkulu sulinerat Kalaallit Nunaanni aalisarnermut aqutsinissamik pilersaarutit assigiit suliarinissaannut nalilersornissaannullu tunngaviliissaaq.

Najoqqutassatigut Kalaallit Nunaanni aalisakkanut aamma aalisagaqassutsinut ataasiakkaanut aqutsinissamik pilersaarutit assigiissuunissaat, aalisarnermi soqutigisallit peqatigalugit ineriartortitsiffiunissaat aamma tamakku minnerpaamik tunngaviliussanik Aalisarnermut, Piniarnermut Nunalerinermullu Naalakkersuisoqarfiup KANUAANA-llu tamakkiisumik aqutsinissamut, nakkutiginninnissamut aqutsinissamullu atuinissaat qulakkeerneqassapput.

Naallu najoqqutassat pingaarnertigut aqutsinissamik pilersaarutit ineriartortinnissaannut nalilersornissaannullu tunniussigaluartut pilersaarutit ataasiakkaat, matumani siunertaq pisariaqartitsinerlu apeqqutaallutik, allanngorarsinnaapput, soorluttaarlu piffissat ilaanni naalakkersuinikkut anguniakkanut aamma piujuartitsinermik tunngaveqarluni aqutsinermut tunngatillugu ilisimasanut nutaanut allanngorartunut nalilersoqqinneqarsinnaassallutik naleqqussarneqarsinnaassallutillu.

Najoqqutassat tamakku kingusinnerusukkullu misissuinerit Naalakkersuisunit akuersissutigineqarsimassapput aamma Naalakkersuisut gl.-ikkut tamanut saqqummiunneqarlutik.

2. Aqutsinissamik pilersaarutit suliarinissaannut kukkunersiornissaannullu periuserineqartoq

Aqutsinissamik pilersaarutit suliarinissaannut nalilersornissaannullu tunngavissiilluartoqarnissaa qulakkeerniarlugu periuserineqartut akisussaanerup agguataarnissaanut kiisalu soqutigisaqartut peqataatinnissaannut immikkoortumi tullinnguuttumi taaneqartut malinnissaat pingaartuuvoq.

2.1 Aqutsinissamik pilersaarutinik suliaqartarneq

- Aqutsinerup tungaatigut oqartussaasutut akisussaasutut Aalisarnermut, Piniarnermut Nunalerinermullu Naalakkersuisoqarfik aqutsinissamik pilersaarutit suliarinissaannut suliamik aqutsisuussaaq.
- Soqutigisaqartut tamarmik Aalisarnermut Siunnersuisoqatigiinnut isummernissamut tunngavissiamik suliaqarnermikkut aqutsinissamik pilersaarutip suliarineqarnissaanut aallartitsisinnaapput. Tamatuma kingorna Aalisarnermut Siunnersuisoqatigiit aalisarnermut pineqartumut aqutsinissamik pilersaarusiortoqarnissaa pillugu Aalisarnermut, Piniarnermut Nunalerinermullu Naalakkersuisoqarfimmut qinnuiginnissinnaapput. Naalakkersuisoqarfiup qinnuiginninneq ingerlaannaq suliarissallugu, tulleriiaarinermut allattuiffik ilanngutissallugu imaluunniit itigartissallugu toqqarsinnaavaa.
- Aqutsinissamik pilersaarummik suliaqartoqarnissaa aalajangiunneqareerpat soqutigisaqartut attuumassutillit tamarmik APNN-imit Aalisarnermut Siunnersuisoqatigiit peqatigalugit kinaassuserniarneqassapput, suleqatigiissitamillu missingiummik suliaqartussamik mikinerusunik pilersitsisoqassaaq. KANUAANA, Pinngortitamut Avatangiisinullu Naalakkersuisoqarfik aamma Pinngortitaleriffik aammalu Sustainable Fisheries Greenland (SFG) aqutsinissamik pilersaarutit suliarinissaannut peqataaqqullugit aggersarneqartassapput. Taassumap saniatigut ilaasortat soqutigisaqartut kinaassusersineqarnikut toqqarneqassapput.
- Taamatut suliaqarneq assersuutigalugu uumasunut piniakkanut, imaani timmissanut, imaani avatangiisinut assigisaannullu aqutsisoqarfiujunnartut allat peqatigalugit sapinngisamik ataqatigiissaarneqassaaq - taamaaliornikkut aalisakkat avatangiisilluunniit assigiinngitsut aqunneqarneranni aaqqiagiinnginnernik pilersoqarnissaa pinngitsoortinniarlugu.
- Suliaqarnerup nalaani suleqatigiissitap aqutsinissamik pilersaarut aallaavigalugu inatsisinik misissuinissaq pisariaqartinneqarnersoq naliliiffigissavaa. Tamanna pisariaqarsimappat suliaq

aallartinneqassaaq, taamaalilluni aqutsinissamik pilersaarutip atortuulernissaanut piffissaliussaq piviusorsiortoq qulakkeerneqarniassammat.

- Aqutsinissamik pilersaarummut missingiut danskisut kalaallisullu allanneqartoq Aalisarnermut Siunnersuisoqatigiinni sivikinnerpaamik sapaatip akunnerini sisamani tusarniutigineqassaaq.
- Aqutsinissamik pilersaarut naammassisaq Naalakkersuisuni akuersissutigineqassaaq.
- Aqutsinissamik pilersaarutip atuutilernissaa pillugu immikkoortunut pingaarnernut takussutissaq naatsoq tusagassiorfinnut nalunaarummik ilallugu tamanut saqqummiunneqassaaq - tamatumani paasiuminartoqarnissaa qulakkeerniarlugu.
- Aqutsinissamik pilersaarut Naalakkersuisut gl.-imi tamanut saqqummiunneqassaaq.

2.2 Aqutsinissamik pilersaarutip kukkunersiornera

- Aqutsinissamut akisussaasutut Aalisarnermut, Piniarnermut Nunalerinermullu Naalakkersuisoqarfik aqutsinissamik pilersaarutip kukkunersiornissaanut aqutsisuussaaq.
- Aqutsinissamik pilersaarutip kukkunersiornera aqutsinissamik pilersaarummi kukkunersiuinissamut aalajangersakkat naapertorlugit aallartinneqassaaq.
- Soqutigisaqartut attuumassutillit tamarmik kikkuussanersut Aalisarnermut Siunnersuisoqatigiit peqatigalugit paasiniarneqassapput, tamatumalu kingorna missingiummik suliaqartussamik suleqatigiissitamik mikinerusumik pilersitsisoqassaaq.
- Aalisarnermut, Piniarnermut Nunalerinermullu Naalakkersuisoqarfik, KANUAANA, Pinngortitamut Avatangiisinullu Naalakkersuisoqarfik, Pinngortitaleriffik aamma SFG aqutsinissamik pilersaarutit misissuiffigineranni peqataasussatut tamatigut aggersarneqartassapput. Taassumap saniatigut ilaasortat soqutigisaqartut kinaassusersineqarnikut toqqarneqassapput.
- Kukkunersiuineq assersuutigalugu uumasunut piniakkanut, imaani timmissanut, imaani avatangiisinut assigisaannulluunniit aqutsisoqarfiujunnartut allat peqatigalugit ataqatigiissaarneqassaaq - taamaaliornikkut aalisakkat avatangiisilluunniit assiginngitsut aqunneqarneranni aaqqiagiinnginnernik pilersoqarnissaa pinngitsoortinniarlugu.
- Kukkunersiuinerup nalaani inatsisinik aamma kukkunersiuisoqarnissaa pisariaqartinneqarnersoq pillugu suleqatigiissitaq naliliissaaq. Tamanna pisariaqartinneqarsimappat suliaq aallartinneqassaaq, taamaaliornikkut aqutsinissamik pilersaarutip kukkunersiukkap atuutilernissaanut piffissaliussamik piviusorsiortumik qulakkeerinnittoqassammat.
- Áqutsinissamik pilersaarummut kukkunersiukkamut missingiut danskisut kalaallisullu oqaasertalik Aalisarnermut Siunnersuisoqatigiinnut sivikinnerpaamik sapaatip akunnerini sisamani tusarniutigineqassaaq.
- Aqutsinissamik pilersaarut kukkunersiugaq Naalakkersuisunit akuersissutigineqassaaq.
- Aqutsinissamik pilersaarummi kukkunersiukkami immikkoortunut pingaarnernut takussutissaq aqutsinissamik pilersaarutip atuutilerneranut tusagassiorfinnut nalunaarummik ilallugu tamanut saqqummiunneqassaaq - taamaaliortoqarpoq paasiuminartoqarnissaa pillugu.
- Aqutsinissamik pilersaarut kukkunersiugaq Naalakkersuisut.gl-imi tamanut saqqummiunneqassaaq.

Aqutsinissamik pilersaarutit suliarisarnerannut kukkunersiortarnerannullu periutsimut takussutissaq (flowchart)

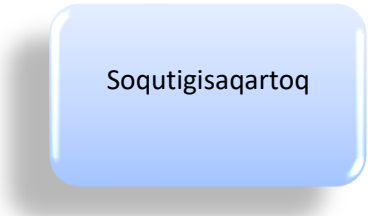

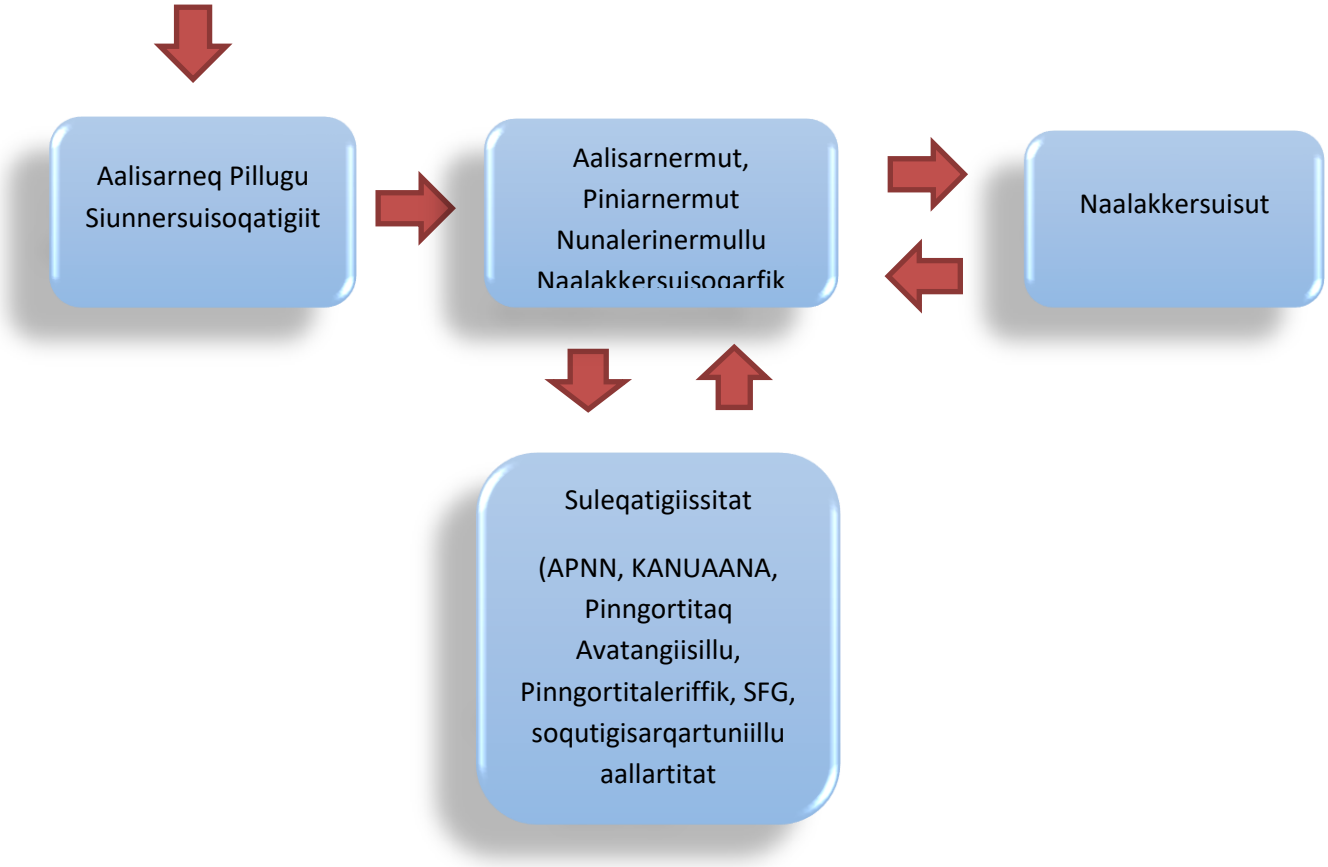

3. Aalisarnermut aqutsinissamik pilersaarummi minnerpaamik imaritinneqartussat

Aqutsinissamik pilersaarutit Aalisarnermut, Piniarnermut Nunalerinermullu Naalakkersuisoqarfimmut kiisalu KANUAANA-mut najoqqutassatut atorneqartussaammata paasiuminartuullutik sulinermilu atorneqarsinnaasutut takuneqarsinnaanissaat pingaartuuvoq, taakkunanilu minnerpaamik aqutsinermi tunngavissanik pisariaqartinneqartunik aalajangersaaffiunissaat pingaartuulluni, soorlu:

- Siunertaq periusissarlu
- Atuuffiup sivisussusaa aamma Kukkunersiuisarnermut aalajangersakkat
- Inatsiseqartitsineq aamma Aqutsinissamut akisussaaneq
- Aalisarnermut avatangiisinullu tunngatillugu peqaqqussutsimut ilisarititsineq
- Siunnersuineq aamma aalisarnermi aqutsinissamut tunngavigineqartut
- Nalunaarsuineq nakkutiginninnerlu
- Ilanngussat innersuussinerillu aqutsinissamik pilersaarummik tapersersuisut

Aalisarnerit assigiinngitsut apeqqutaallutik allanik ilanngussisoqarnissaa pisariaqalersinnaavoq, soorlu MSC-mik nalunaaqutsiisarnermut tunngatillugu. Sapinngisamik pilersaarutip imassaanik allanik ilanngussatut ilanngussisoqarsinnaanissaa eqqarsaatigineqarsinnaavoq, tassanimi aalisarnerup aqunnissaannut pilersaarutip takunnissinnaanissaa ilusissaallu pilersaarummut pingaaruteqarmata. Massakkumi pisut qulakkeerinniffiginiarlugit uumassuseqarnermut tunngatillugu paasissutissanut, imaani avatangiisinut assigisaannullu tunngatillugu nalunaarusianut, nalilersuinernut pilersaarutinullu il.il. innersuussisoqartartussaagaluarmat. Aqutsinermut tunngasortaa; aqutsinissamut malittarisassat, nakkutilliineq, inatsiseqartitsineq il.il. pilersaarummi pingaarnerpaasariaqarput.

3.1 Siunertaq periusissarlu

Aqutsinissamik pilersaarut immikkoortumik ilitsersuiffiusumik tamatigut ilaqartariaqarpoq, tassanilu aqutsinissamik pilersaarummi suna siunertarineqarnersoq aamma aqutsinissamik pilersaarummi periusissaq suunersoq pillugit naatsumik ersarissumillu nassuiaasoqarluni.

Aqutsinissamik pilersaarut aqutsinissamik pilersaarutinut allanut, soorlu imaani timmissanut, imaani uumasunut miluumasunut allanulluunniit ataqatigiissaarneqarsimappat, tamakku tamatumunngalu tunngaviliunneqartut takuneqarsinnaasariaqarput.

Politikikkut pingaarnersiuinerit, inuuniarnermi aningaasarsiorneq aamma aalisartut pisinnaasaat immikkoortumi tassani immikkut aamma erseqqissaaffigineqassapput. Aalisakkallu nunanik allanik avinneqarsimappata, tassungalu atatillugu agguaasoqarnissaanut aqutsisoqarnissaanullu suliniutaajunnartut aalajangiunneqartut nassuiaaffigissallugit aamma pingaaruteqarpoq.

Immikkoortoq soqutigisaqartut suleqatigalugit suliarineqassaaq, taamaaliornikkut killiffik, anguniarneqartoq (anguniagaq anguniagassallu ilaat) aningaasartassaallu isumaqatigiissuteqarsinnaassammata. Immikkoortoq taanna piviusorsiortuullunilu immikkuullarissuussaaq.

3.2 Atuuffiup sivisussusaa aamma Kukkunersiuisarnermut aalajangersakkat

Aqutsinissamik pilersaarutit tamarmik aalajangersimasumik atuuffeqartussaapput, aqutsinissamillu pilersaarummi aallaaviatigut nalilersuinissamut ilitsersuummik ilanngussisoqarsimassalluni. Aqutsinissamik pilersaarut aalisarnermi aqutsinermilu patajaatsoqarnissaanut pilersitseqataassaaq, taamaattorli ilisimasat nutaat imaluunniit aalisarnermi annertuumik ineriartornerit qisuariarfiginissaat pisariaqalersinnaavoq. Taamaaliornikkut aalisarnermut immikkut pineqartumut aqutsinissamik pilersaarutip attuumassuteqartuarnissaanut tunngaviliinissaq qulakkeerneqassaaq.

Pilersaarummut tunngatillugu nalilersuinissamut/kukkunersiuinissamut piffissaliinermi apeqqutaasarput aqutsinissamut suliniutaasut suunersut aamma suliniutit tamakku piviusunngortinnissaannut piffissaliussat sunniutaasussallu. Nalilersuinissamut piffissaliunneqarsinnaasoq pilersaarummut ilanngullugu allanneqassaaq.

Pisut suut kukkunersiuisoqarnissaanik aallartitsisinnaasut, qanorlu ilillugit taakku nassuiarneqarsinnaanersut nassuiaaffiginissaat pingaaruteqarpoq.

3.3 Inatsiseqartitsineq aamma Aqutsinissamut akisussaaneq

Immikkoortumi uani inatsisinut aqutsinissamik pilersaarutinut tunngaviliunneqartunut aamma aqutsinissamut atortussanut pilersaarummi aalajangersarneqartunut innersuussinerit tunniunneqarput. Inatsisinut attuumassutilinnut inatsisit.gl aqqutigalugu innersuussinerit.

Immikkoortumi aamma kikkut aqutsinissamut akisussaanersut, qanorlu akisussaaneq agguataarneqassanersoq erseqqissumik nassuiarneqassapput, matumani aqutsinissamut immikkoortortat arlallit peqataasimappata, soorlu piniarnermut immikkoortortaq (FJA), Pinngortitamut Avatangiisinullu Naalakkersuisoqarfik allallu. Taamaaliortoqarpoq kina akisussaasuunersoq, kikkullu apeqquteqarnissami allanullu tunngatillugu kina saaffigineqassanersoq erseqqissarniarlugu.

3.4 Aalisarnermut avatangiisinullu tunngatillugu aalisakkamut aalajangersimasumut ilitsersuineq

Tassani aalisarnermi peqassutsinut naatsumik ersarissumillu ilisarititsisoqarpoq, taakkununngalu ilaapput saniatigut pisarisuukkat aamma aalisarnerup aqunneqarneranut tunngatillugu pingaarutillit suut mianersuuttariaqarnersut. Tamatuma saniatigut nunap/immap assingi atorlugit aalisarnissanut aqutsiveqarfinnullu atuuttunut takussutissaliortoqarpoq.

Imaani sumiiffinnut najukkanulluunniit paasissutissanik attuumassutilinnik peqartoqarsimappat tamakku immikkoortumi uani aalisarnerup aqunneqarneranut tunngatillugu tamakkununnga piareersimanissat najoqqutassallu ilanngunneqassapput. Imaani sumiiffiit najukkallu aqunneqarnerat Pinngortitamut Avatangiisinullu Naalakkersuisoqarfimmi suliaavoq.

Aqutsinissamik pilersaarummi siunertarineqartut apeqqutaallutik sammisassat immikkut ittut nassuiaaffiginissaat pisariaqarsinnaammat maluginiaqquneqarpoq, immikkoortorli manna naatsuussaammat ersarissuussaammallu immikkoortut tamakku nalunaarusianut teknikimut tunngasuujunnartunut, kisitsisitigut paasissutissanut allanullu sapinngisamik sammisuunissaat pingaartittariaqarpoq; ajornanngippat linkit atorlugit pisariaqarpallu ilanngussamik ilanngussinikkut.

3.5 Siunnersuineq aamma aalisarnermi aqutsinissamut tunngavigineqartut

Ilisimatuussutsikkut siunnersuisarnerni aamma TAC-inut aalajangersaasarnerni tunngavigineqartut saniatigut immikkoortumi uani aqutsinissamut tunngaviliunneqartut pisuni assigiinngitsuni atorneqarsinnaasut nassuiarneqarput. Tamanna aqqutigalugu aalisarnermut peqataasunut tamanut siumut susoqarsinnaaneranik ilimanaatit qulakkeerneqassapput, pisuussutillu assigiimmik, ammasumik massakkullu aqunneqarnissaat qulakkeerinniffigalugu.

Makkununnga minnerpaamik malittarisassanik tunngavissanillu aalajangersaasoqassaaq:

3.5.1 Ilisimatuussutsikkut siunnersuisarneq

Immikkoortumi uani ilisimatuussutsikkut siunnersuisarnernut. MSY uumassusilerinikkullu innersuussutit allat diagrammit flowcharts-illu allat atorlugit nassuiarneqarsinnaapput.

Aqutsiveqarfiit arlallit pineqarsimappata qanoq iliorluni sunalu tunngavigalugu TAC-ip sumiiffinnut pisassiissutinut agguaannissaa ilanngunneqassaaq nassuiaaffigineqarlunilu.

3.5.2 TAC-nik pisassiissutinillu aalajangersaaneq

TAC-imik aalajangersaasarnermut aamma pisassiissutinik agguaasarnermut tunngaviliunneqartut immikkoortumi pingaartumik tunngaviliunneqartut TAC-imik aalajangersaanermi atorneqartartut nassuiartariaqarput, siunnersuinerlu qummut ammullu allanngortuarsimatillugu Harvest Control Rules-ip (HCR) atorneratigut TAC-ip allanngorarnerata qanoq iliornikkut millisissinnaanera immikkut nassuiaaffigisariaqarpoq (matumani assersuutigalugu siunnersuineq X % qaangerlugu allanngortinneqarsimappat, taava TAC-i ukiumut Y %-inik naleqqussarneqassaaq).

Aqutsiveqarfiit arlariiuppata pisassiissutinut TAC qanoq sunalu tunuliaqutaralugu aqutsiveqarfinnut agguaanneqartarnersut nassuiaassissoqassaaq.

3.5.3 Naleqqussaanermi atortut

Aalisarnerni aqutsinissamik pilersaarutit atuuffissaanni naleqqussaanissamut periutsit sorliit atorneqarnersut uani nassuiaaffigineqarput, soorlu open access (killeqanngitsunik aalisarsinnaaneq), input regulering (aalisariutit pisinnaasaat, ullut aalisarfiusussat), output regulering (pisassiissutit annertussusaat), pisassiissutit niuerutigineqarsinnaasut nammineq pigisat (IOK) allallu.

3.5.4 Output regulering: pisassiissutit annertussusaat

Outputregulering-imi aalisarneq pisassiissutit ataatsit arlallilluunniit TAC-i aalajangersarneqartoq tunngavigalugu aalajangersarneqartut aqqutigalugit aqunneqarpoq. Pisassiissutit sumiiffinnut aamma/imaluunniit angallatinut agguarneqarsimasinnaapput. Immikkoortumi pisassiissutinut aalajangersaanernut aamma pisassiissutit agguaannerannut tunngavigineqarlutik akuersissutigineqartut kiisalu aalisarneq qanoq ililluni aqunneqassanersoq kiisalu aalisarnerit ammaqqinneqassappata unitsitsinissamut tunngavissat erseqqissumik nassuiaaffigineqassapput.

3.5.5 Input regulering: Aalisarnermi pisinnaasat ullullu aalisarfissat

Inputregulering-imi aalisarneq aalisarsinnaassut killiliiffigineri aqqutigalugit (soorlu angallatit qassiunissaat) imaluunniit ullut aalisarfiusussat aqqutigalugit aqunneqarpoq.

Immikkoortumi tunngavinnik toqqammaviusunik aalajangiisarneq aamma aalisagaqassutsimik nakkutilliineq/suliaqarnerlu aammalu aalisarnermik matusigallarnermik ammaaqqiinermilu killiussat erseqqissarneqarnerannik nassuiaasoqassaaq.

3.5.6 Imartanik aqutsineq

Immikkoortumi uani aalisarneq aalisarfissatut piffissaliussaq ikiorsiullugu aqunneqarnersoq aamma assersuutigalugu suffisoqarnerata nalaani aalisartoqaqqusaannginnera pillugu sumiiffinnik matusisoqarsimanersoq imaluunniit piffissanik matusisoqarsimanersoq takuneqarsinnaassalluni. Taamaattoq imartani aalisarnerup arlaatigut siammarteriffigineqarsimaneranut piumasaqaateqartoqarsinnaavoq, soorlu aqutsiveqarfiit il.il. aqqutigalugit.

Matumani aamma aqutsinissamik pilersaarutit aamma aqutsisussatut oqartussaasut allat ataqatigiissaarneqarsinnaanerat pineqarsinnaavoq, uumasut allat suffisut/piaqqiortut pissutigalugit sumiiffimmi aalajangersimasumi aalisaqqusinnginnerit. Takunnissinnaaneq pillugu nunap/immap assinga innersuussutigineqarpoq.

3.5.7 Atatitsiniarluni teknikikkut iliuutsit

Atortunut immikkorluinnaq piumasaqaateqassappat tamakku uani immikkut nassuiarneqarput. Assersuutigalugu qalorsuit, ningittakkat imaluunniit pullatit. Qassutit nigartaannut, qalorsuarnut natersiutinut imaluunniit ikerinnarsiutinut minnerpaaffiliussat. Ristit immikkoortiterutit imaluunniit poorsuit il.il.

3.5.8 Saniatigut pisanik aqqutsineq

Aalisarnerni arlalinni saniatigut pisaqartoqarsinnaasarpoq, taamaammallu Aalisarnermi saniatigut pisarineqartut pillugit Nalunaarummi aalisarnermut ataatsimut saniatigut pisarineqartut ilaannut aallaaviatigut aalajangersaasoqarsimalluni. Malittarisassat soorunami atuuttuaannartussaapput, aalisarnerilli ilaannut saniatigut pisarineqartunut tunngatillugu ajornartorsiutinik pilersoqarsinnaavoq nalunaarummi taaneqanngitsunik, soorlu imaani timmissanik imaanilu uumasunik miluumasunik saniatigut pisaqarsimaneq.

Tassani pingaaruteqarpoq nalunaarsussallugit, nalunaarutigissallugit imaluunniit saniatigut pisarineqartut ikilisarniarlugit suliniutissanik aalajangersaasoqarnissaa, soorlu atortunik aalajangersimasunik atuisoqarnissaanut inerteqquteqartitsinikkut imaluunniit piffissani aalajangersimasuni aalisarnerup matuneratigut imaluunniit sumiiffiit suffisoqarnera il.il. pissutigalugit matunerisigut.

3.6 Nalunaaruteqarneq nakkutilliinerlu

3.6.1 Nalunaaruteqarneq

Aalisarnermi pineqartumi qanoq nalunaartoqartarnersoq matumani nassuiaasoqarpoq. Matumani nalunaarutinut attuumassutilinnut akuttunngitsumik innersuussisoqarsinnaasassaaq.

3.6.2 Monitoring, Control, and Surveillance MCS)

Inatsisinik unioqqutitsinermit aamma aqutsinissamik pilersaarummi malittarisassat qanoq isumagineqartarnersut qanorlu pineqaatissiinerit isumagineqassanersut pillugit periuserineqartussaq, soorlu akiliisitsinermi, aalisarnerup unitsinnerani, politiinut unnerluussinermi il.il.

4. Innersuussutit ilanngussallu attuumassutillit aqutsinissamik pilersaarummik tapersersuisut

Aqutsinissamik pilersaarutit tapersersorniarlugit kisitsisigut paasissutissanut paasissutissanullu innersuussutit tamakkiisut, ajornanngippallu linksit imaluunniit allatut ajornarpat ilanngussat aqqutigalugit, innersuussisarnissaq pingaaruteqarpoq.